

Izšla vsak dan razen nedelj in praznikov.
Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredništvo in upravljalni prostori: 2437 S. Lawndale av.
Office of publication: 2437 S. Lawndale av.
Telephone: Lawndale 4635.

LETO—YEAR XVI.

Čena lista: Entered as second-class matter January 23, 1918, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

Chicago, Ill., sobota, 5. maja (May 5), 1923.

Subscription \$5.00 Yearly

STEV.—NUMBER 106.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Zračni polet brez prestanka preko Zdr. drža 27. urah.

Armada pilota dosegla v zrakoplovstvu. — Zdržma preplula v zraku 100 milj od New Yorka do San Diega v Kaliforniji. — Povprečna hitrost je znašala več ko 100 milj na uro. — Prihodnjo spomlad nameravata pohiteti okoli sveta.

San Diego, Calif. — Višek v aviatiki na veliko razdaljo sta dosegla v četrti armadni poročnik Oakley G. Kelly in John A. MacReady, ki sta priletela semkaj iz Hampsteada, N. Y., v 26 urah, 50 minutah in 48 sekundah. Razdalja, ki sta jo preletela, meri približno 2,625 milj, njuna povprečna hitrost je bila več kakor sto milj na uro, ker nista letela natančno v zračni črti.

To je bil njun drugi poizkus, da bi preletele Združene države, ne da bi se ustavila med potjo. Lani sta morala na tla pri Indianapolisu.

Letos sta poletela na istem zrakoplovu kakor lani. Le stroj je bil drugi.

Aviatika nameravata podvzeti še drznejši polet, in sicer polet okoli sveta.

„Napísala sta novo poglavje v zmagovalno ameriškega zrakoplovstva,“ jima je brzojavil predsednik Harding ter čestil k tako sijajnemu uspehu. Prejela sta še nebroj drugih čestitk iz vseh krajev Združenih držav.

Velikanski monoplan T-2 je došel na tla pri Rockwell Fieldu ob dvanajstih popoldne na 26 minut in 56 sekund. Pričela sta polet ob 12. uri 36 minut in 18 sekund popoldne po istočnem času.

„Ko sta zapustila New York,“ je dejal Kelly, „se je nama zdelo, da nama ne mara služiti stroj v polni meri. Letela sva nekaj

več kakor dvajset milj v višini, ki je merila manj kakor 400 čevljev.

„Nad New Jersey je nama skočil venjak regulator. To naju je jako oplašilo in vzelo skoro popolnoma vse upanje na uspeh. In če bi ga ne mogla med poletom spraviti zopet nazaj na pravo mesto, bi se morala spustiti na tla. Dočim sem jaz kontroliral kolo, se je MacReady lotil popravljanja, ki se ma je tudi posrečilo v polni meri in nama se je odvtilil kamen s srca, ko je pričel regulator zopet redno delovati.“

Nato je povzel besedo MacReady ter dejal: „Od tistega hipa nadalje je bil polet prijetna zabava za naju. Mehanizem nama ni delal nobene več sitnosti.“

Aviatika sta zamenjala mesto pri kolesu vsakih šest ur. Šele tedaj, ko sta letela preko arizonskih gozdov, sta se menjala pogosteje.

Zrakoplova sta dejala, da hočeta ostati tukaj, ker nameravata podvzeti letos polet polet brez prestanka, in sicer bo ta trajal najmanj 48. Drugo leto spomlad bosta poizkusila izvesti polet okoli sveta.

Lani sta preletela v 27 urah in 52 sekund 2,200 milj, nakar sta morala na tla, ker se jima je uprl stroj na zrakoplovu. Počil jima je cilindar, in voda je jela tihajati iz avijega krožnega sistema.

DEBISOVA BRZOJAVKA VRHOVNEMU SODNI-KU TAFTU.

Eugene V. Debs je poslal Taftu, načelniku vrhovnega sodnega sodišča, brzojavko sledeče vsebine: William Howard Taft, Chief Justice, Washington, D. C.

Javno ste obtoženi, da prejimate plačo od jeklarskega truista. Prosim, brzojavite mi na moje stroške v Madison, Wis., dali je obtožba resnična ali ne.

EUGENE V. DEBS.

VSEAMERIŠKA KONFERENCA SE JE RAZŠLA BREZ USPEHA.

Na tej konferenci so mislili ustanoviti vseameriški tribunal ter določiti pogoje za razorošitev latinsko-ameriških narodov. Razšli niso niti prvega, niti drugega problema.

DELEGATJE TE DEŽELE SO ZADOVOLJNI S KONFERENCO.

Santiago, Chile. — Vseameriška konferenca je imela včeraj svojo zadnjo plenarno sejo ter razšla na njej vsa ostala poročila raznih odsekov. Sprejeta je bila resolucija, v kateri se zahvaljujejo delegatje čilski vladi in santiškemu prebivalstvu za vrljnost in naklonjenost.

Konferenca se ne more pohvaliti z nikakršnimi velikimi uspehi. Vsi veliki problemi so se ali izjavili, ali pa so jih odložili za prihodnjo konferenco, ki se ima verjetno že pet let v Havani, kakor smo že poročali.

Razoročitveno vprašanje je popolnoma izpuščeno. Odsakeve poročilo, ki ga je predložil poslanik Fletcher, ne kaže nobenega napredka glede na to kako važno zadevo. Vprašanje je prepuščeno političnim voditeljem prizadetih narodov v kampanjske svrhe.

Kdaj se snidejo zastopniki argentinske, brazilke in čilске države na konferenco, da rešijo to vprašanje, ni določeno. Morda bo preteklo še precej časa, preden bo javno mnenje zrelo za takšno konferenco.

Drugo važno vprašanje je tudi bilo nerešeno. Ob pričetku konference so upali delegatje na ustanovitve vseameriškega tribunala. Ali h koncu sprejet ta predmet v bistvu. In to je bilo tudi vse, kar je bilo storjenega v tej smeri in tem smislu.

Delegatje Združenih držav so zadovoljni z izidom vseameriške konference.

Histerija še živi.

Arretacija na Prvega maja dokazuje, da volna histerija še ni ponehala.

Chicago, Ill. — (Fed. Press.) — Iz več ameriških mest prihajajo vesti o arretacijah članov radikalnih organizacij, ki so govorili na shodih na delavski praznik Prvi maj.

V Pittsburghu, Pa., je bilo aretiranih okrog 20 oseb, od katerih so bile nekatere takoj izpuščene proti poročtvu, druge pa pridržane v zaporu, ker policija zahteva škandalozno visoko poročtvo za nekatere aretirance. Unija za civilne svobode se je potegnila za prizadete.

V Garyju, Ind., so bili aretirani trije, ki so se izpuščeni.

V Bellairu, O., je bil aretirani neki Wicks iz New Yorka, ki pa je bil izpuščen, ko so bile majniške slavnosti končane. Župan je priznal, da ni Wicks zakrivil ničesar, toda „lahko bi bil kaj storil“!

VREME.

Chicago in okolica: V nedeljo jasno in hladno. Lahki severni vetrovi. Temperatura v zadnjih 24 urah: najvišja 55, najnižja 48. Sonce izide ob 5:40, zaide ob 7:54.

STAVKARJI USTRELJEN V ŠUMARSKI KEMPI.

Aberdeen, Wash. — William McKay, stavkarjo šumarski delavec, je bil 3. t. m. ustreljen v South Aberdeen. Ubil ga je čuvaj lesne tovarne Bay City Lumber Mill, ki je streljal na pikete.

Los Angeles, Cal. — Stavka mornarskih delavcev je zelo udarila tukašnja luko, v kateri počiva 47 ladij za prevažanje lesa. Na ladjah se nahaja 55 milijonov čevljev lesa, katerega nihče ne izklada na suho.

SLADKORNIM ODERU-HOM IN VERIŽNIKOM SE NI TREBA BATI.

Prekanjeni in po lističe sviti veržniki svačajo krivdo in odgovornost za visoko sladkorno ceno na tiste, ki lastujejo sladkorne produkte.

BOGATAŠ SE MORE IKVITI IZ ŠKRIPOV, KER SE PAČ VSE KLANJA KLATEMU VELU.

Washington, D. C. — Pravosodni departament postopa v svojem zasledovanju sladkornih oderuhov in veržnikov tako, da ne pridejo le ti nikoli v luknjo.

Kubanski sladkor, ki prevladuje na ameriškem trgu, izdelujejo in uvažajo v to deželo gospodje, ki kontrolirajo skoro ves sladkorni trg, pa naj newyorška gospoda še tako špekulira in veriži. Tako se nekako glasi poročilo, ki je prišlo iz bogataških krogov v Washingtonu.

Iti za špekulativnim elementom v trgovini, ne da bi se človek malo natančneje pobrigal za trgovino, samo, je skoro isto, kakor da kdo poizkuša ohladiti preveč razgret avtomobil s tem, da vzame s radiatorja toplomer ter ga potakne v vodo, a voz pa gre še nadalje s isto hitrostjo. (Da pride do takega izgovora, je bilo pač prav lahko slutiti in pričakovati.) — Op. ur.)

Kaj pa povzročijo, da gre cena sladkorju tako navzgor?

S čim se da preprečiti vsako takšno navljanje v bodočnosti?

Kaj so vsemu temu temeljna dejstva?

(Tako se izprašuje poročevalec iz Washingtona, da bi se tem pozornost ljudske javnosti obrnil proč od ravih in resničnih krivcev. Odgovor je na ta vprašanja lahak. V ječo s oderuhi, pa bo konec ropanja in ožemanja „vavselej“ — Op. ur.)

Tisti, ki ugovarjajo vsakemu navljanju sladkorne cene, so prezrli gotova dejstva. Zagovorniki sedanje pretirano visoke cene ne vidijo enega jako važnega dejstva.

Tako gre nadalje in naprej to poročilo iz Washingtona. V njem prizna poročevalec, da se letos ni bati pomanjkanja v sladkorju. Dosti ga bo, se ostajalo ga bo. Ampak kljub temu je treba verženja v tej trgovini, meni kapitalistični možakar popolnoma resno. Pravi, da je navijanje sladkorja potrebno, ker je amatrati sladkorne količino v Združenih državah za nestalno in premikajočo se količino.

Teži je res, da je sladkor v tej deželi jako močno pregibna in nestalna količina, ker jo imajo pač veržniki in oderuhi pod svojo kontrolo.

NE MARAJO RESNICE.

„Tribuna“ je odpoklicala svojega poročevalca iz Moskve, od koder ne more pošiljati listi.

Čikalka „Tribuna“, glasilo najreakcionarnejših sil, poroča, da je bil njen poročevalec v Moskvi premočen v Rigo iz razloga, ker so poročila iz Moskve taka, da se je bati, da list postane „orodje komunistične propagande“.

V Rigi je znana fabrika za kovanje laži o Rusiji in od tam bodo vsa poročila tega lista tako zablajena, kakor si čle vsi oni, ki sovražijo Rusijo.

Voditelji ruske cerkve strmoglavili patrijarha.

„Živa cerkev“ je zmagała na vseski cerkveni konklavi v Moskvi. Zborovalci blagoslovljajo Lenina in rdečo armado. Vikar Videnski je dejal, da je bila stara cerkev avinjak! — Škof ameriške metodističke cerkve, ki je navzoč, je pohvalil sovjete.

Moskva, Sovjetska Rusija, 4. maja. — Vseski cerkveni zbor je včeraj odstavil patrijarha. Dr. Tihon, ki je bil doslej patrijarh ali toliko kot papež vseh pravoslavnih Rusov, je zdaj navadni laik s svojim prejšnjim imenom Vasilij Ivanovič Baljavin.

Cerkvena konklava je storila še več. Sprejela je resolucijo — proti kateri je glasoval samo en delegat in pet delegatov se je vzdržalo glasovanja — ki se glasi, da je dr. Tihon izdajalec cerkve in kršitelj ter izdajalec ruskega ljudstva. Druga resolucija, ki je bila sprejeta s velikim navdušenjem, se glasi, da zbor blagoslovlja Lenina in rdečo armado ter slovesno preklekaje prokletstvo, katerega je bival patrijarh Tihon izrekel leta 1918, nad sovjeti, boljševiki in revolucijo sploh.

Nikdar ni bil socialni potres, ki je stresel Rusijo pred šestimi leti, tako impresivno demonstriran, kakor včeraj na vseski cerkveni zboru. Stara ruska cerkev je mrtva in včeraj so jo pokopali poleg mrtvega carizma, s katerim je živila in brez katerega ni mogla živeti. Še včeraj je ruski kmet molil carja in Boga, med katerimi ni poznal razlike — danes pa je Videnski, predsednik „apostolske cerkve“, izgrmel sledeče besede:

„Božjevištem izpolnjuje misijo Krista. Komunisti pravijo, da so materialisti in brezverci, toda njihova voditelja Lenin in Trocki hodita po božjih potih. Naša cerkev mora služiti ljudstvu; prej je služila carju in ne Bogu. V drugih in premočnih deželah so danes cerkev služili kapitalizmu in ne Kristu. Rockefeller in ne Krist vladata zunanji svet.“

Tri ure je govoril Videnski, petrogradski vikar, s takim

ognjem, da so poslušalci kar gorili entuziazma.

„Stara cerkev je bila avinjak. Patrijarh Tihon je stari cerkvenjak, ki je pripadal Črnim stotinjam. Nasprotoval je naredbi vlade za pomoč gladnim kmetom in povzročil prelivanje krvi. Tihon ima na svojih rokah kri, ki je bila prelita v 1404ih izgrelih.“

Ko je Videnski razpravljal veri v drugih deželah, je rekel, da vera povsod propada, samo v Rusiji je še rosnica. Vera propada, ker je cerkev, kapitalistična cerkev korumpirana do moga — poslušava vladarjev kapitalizma.

„Svet je razdeljen v dva tabora. Poincare v Franciji predstavlja reakcijo in antikrista, Lenin predstavlja napredek ljudstva, ki gre v smeri rešnice.“

Govornik je zaključil s besedami: „Krist je zopet vstal“. Navzoči duhovni so pligili pokone, se pokrili in vzdiknili: „Resnično je vstal.“

Na cerkvenem zboru, ki se vrši v stari cerkvi Krista Spasitelja v Kremli, je prisotnih 380 nadškofov, škofov in drugih predstavnikov ruske cerkve, katero so krestili s imenom „živa cerkev“.

Patrijarhat je odpravljen in na čelu nove cerkve je odbor. Zborovalci so proklamirali, da je kapitalizem eden izmed sedmih naglavnih grehov in sovjetska vlada je edina nekapitalistična vlada na svetu.

Edini predstavnik cerkve v inozemstvu, ki je prisoten na zboru, je Edgar Blake, škof ameriške metodističke cerkve (veje protestantske cerkve). Blake je presenetil zborovalce s odprto pohvalo sovjetov in navdušenjem za revolucijo.

(Dalje na 3. strani.)

Stavka šumarskih delavcev.

25,000 šumarjev na Severozapadu je v boju za izpušitev političnih jetnikov.

Seattle, Wash. — (Federated Press. Poroča E. W. Shimmone.) — Majniška stavka organizacije I. W. W. za izpušitev političnih jetnikov na svobodo se traja. Okrog 25,000 šumarskih delavcev v pacifičnih državah je stopilo v stavko; 10,000 šumarjev štrajka v državi Washington, kjer je približno 30,000 delavcev zaposlenih v šumih.

Med stavkarji vlada perfektna disciplina. Stavkovni odbor je posvaril delavce pred žganjarskimi tihotapci, ki dovažajo opojne pijače v lesne kempe. „Kapitalisti, ki vas bi radi užugali, vam pošiljajo strup v obliki tihotapskega žganja. Čuvajte se strupa! Proč s tihotapci!“ se glasi avrilo.

Istočasno so zastavkali transportni delavci v Everettu, Wash. in paralizirali transportiranje lesa.

Nekdanje histerije proti štrajkarjem ni več. Časopisi, ki so nekoč s debelimi naslovi vpili o „revoluciji“, kadar je bila kakšna stavka, danes molče ali pa na kratko poročajo o štrajku kje na notranjih straneh.

Stavka preneha 10. maja, ko je pričakovati korakov v prid političnim jetnikom. Ako se državne in zvezne oblasti ne ganejo do tega časa, se bo stavka morda nadaljevala. Dolgo ne more trajati, kajti lesne družbe imajo silno mnogo naročil za hlode; zahtevajo po gradbenem materialu so velike. Če bo stavka trajala dva tedna, mora prenehati delo v lesnih tovarnah in na parnih žagah Severozapada, kjer je zaposlenih preko 50,000 delavcev.

Fordji poplavljaajo Rusijo.

Tekmeči, ki bi radi dobili ruski trg, pričeli s kampanjo proti Fordu.

Moskva, 4. maja. — V Rusiji se zdaj vrši zanimiva tekma med inozemskimi avtomobilskimi magnati, ki se tepejo za ruski trg. Fordovi avtomobili so se najbolj priljubili. Vidi jih na vsaki ulici v Moskvi in tudi na cestah po deželi.

Zadnje čase je pričela v Rusiji propaganda ne proti fordovim, temveč proti Henry Fordu v Ameriki z namenom, da se omeji prodajanje njegovih avtomobilov v sovjetski republiki. Propaganda diši po Fordovih tekmečih. Razširilo se vest, da je Ford ustanovitelj Kukulaklana. Nekateri ruski listi razpravljajo, da je bil Ford v mladosti reven, a danes je sovražnik delavstva. Gotovo je, da propaganda ne bo škodila Fordu, kajti sovjeti potrebujejo njegove kare in traktorje.

OSEMSTO PEKOV NA STAVKI.

Washington, D. C. — Federated Press. — V tem mestu stavka osemsto pekov za višjo plačo. Washingtonu se preti pomanjkanje kruha, ker obratuje samo petnajst neodvisnih pekarn, ki so se pobotale s unijo.

Spravna prizadevanja delavskega departamenta so se izjalovila.

HARDING SE ODPELJE V ALASKO 5. JULIJA.

Washington, D. C. — Po zaslanem programu za potovanje po zapadu bo predsednik Harding prebil narodni praznik četrtega julija v Portlandu, Ore. Takoj prihodnji dan se namerava odpeljati v Alasko.

Pregled novih dogodkov.

Amerika.

Eroplan preplul Združene države brez prestanka v 27. urah. Višek v aviatiki.

Sladkorni oderuhi se čutijo varne. Zgodilo se jim ne bo nič. Stavkarji ustreljeni v šumarski kempi na Zapadu.

Vseameriška konferenca v Santiagu se je razbila.

Inozemstvo.

Delegatje nove ruske cerkve odstavili patrijarha Tihona.

Nemška vlada se majo, ko je Francija zavrgla njeno reparacijsko ponudbo.

Pašič je zopet na čelu vlade v Jugoslaviji.

Lenin je na Prvega maja prvič vstal iz postelje v sedanji bolezn.

Pašič se je pobral!

Stari jugoslovanski ministri so se vrnili h krmilu.

Belgrad, Jugoslavija, 3. maja. — Nikola Pašič ostane ministrski predsednik Jugoslavije. Pašič je vzel nazaj v vlado vse ministre, ki so podali z njim vred ostavko zadnji mesec, razen štifihi, ki so propadli pri volitvah 18. marca.

CERKEV POSPEŠUJE MILITARIZEM.

New York, N. Y. — Federated Press. — Ker se protestantska cerkev strašno zavzema za nacionalizem, je s tem v veliki meri odgovorna na današnji militarizem, je dejal dr. S. Parles Cadman iz Brooklyna, ko je imel govor pred konferenco tukajšnjih cerkvenjakov. Cerkev bi morala gledati predvsem na to, da bi bil zavezej odpravljen militarizem v tej deželi, je rekel.

SENATOR BROOKHART ODPOTOVAL V EVROPO.

New York, N. Y. — Zvezni senator Brookhart, liberalni republikanec, je odpotoval v Evropo proučevati zadružne organizacije kmetov in delavcev v Evropi.

Kanaški rudarji jamčijo za Howata.

Organizacija apolira v prid voditelja, ki je še vedno zadržan na meji Kanade.

Pittsburg, Kans. — Phil Callery, glavni pravni zastopnik organizacije rudarjev v Kansasu, je v četrti brzojavno apeliral na državnega tajnika Hughesa v Washingtonu, naj posreduje pri kanadski vladi v prid Alexandru Howatu, ki je zadržan na meji, ko je hotel posetiti rudarje v Novi Škottiji. Howatu še ni dovoljeno potovati na njegov cilj.

Istočasno je Callery obvestil kanadskega naseljeniškega ministra, da rudarska organizacija v Kansasu jamči za Howata, da ne namerava kršiti kanadskih zakonov.

LENIN JE VSTAL IZ POSTELJE NA PRVEGA MAJA.

Stopil je k oknu in gledal manifestacije na Rdečem trgu.

Moskva, 4. maja. — Lenin je po dolgem času prvič zapustil posteljo na delavski praznik Prvi maj. Na Rdečem trgu tik pod Kremlo je bilo zbranih stotine manifestantov in glasovi množice, petja in godbe so tako elektrizirali Lenina, da je vstal iz postelje in stopil k oknu, kjer je zrl na manifestacije. Nato sta mu njegova sestra Marija in postrežnica pomagali nazaj v posteljo. Lenin je veliko bolji, toda desna noga in roka sta še otrpneli.

ŽIVLJENSKE POTREBŠČINE ZA 69% DRAŽJE KAKOR PRED 10 LETI.

Washington, D. C. — Kakor poroča delavski tajnik Davis, so se življenske potrebščine podražile za 69 odstotkov v zadnjih desetih letih.

Predelana in popravljena statitika delavskega departamenta kaže, da je živč za 42 odstotkov dražji kakor pa je bil l. 1913; obilaka je dražja za 74.4%; stanarini za 62.4%; kurivo in luč 86.2% pohištvo 7.4 in razne druge stvari za 100.3%.

PROSVETA

JAVNA GOVORNICA.

Glasovi članov S. N. P. J.
in čitateljev Prosveta.

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.
Naročnina: Zedinjene države (taven Chicago) - \$5.00 na leto, \$2.50 na pol leta in \$1.25 na tri mesece; Chicago \$4.50 na leto, \$2.25 na pol leta, \$1.15 na tri mesece, in za inozemstvo \$6.00.

Naslov za vas, kar ima stik s listom
"PROSVETA"
2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"
Organ of the Slovene National Benefit Society.
Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.
Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

"MEMBER OF THE FEDERATED PRESS"

Datum v klepaju ni pr. (March 31-23) poleg valnega imena na naslovu pomeni da vam je s tem dnevnom potekla naročnina. Favorito je pravčasno, da se vam ne ustavi list.

ZALOSTNA SLIKA.

Policija v Minneapolisu je prejela tri dečke v starosti 14, 15 in 16 let zaradi tatvine. Njih izpoved je dokaz, da sedanji gospodarski sistem vzgoja hudodelce, ker povzroča, da se človeška družba ne briga za vzgojo mladine, katerih stariši so siromašni.

Današnja človeška družba misli, ako je zgradila šole in postavila vanje učitelje, da je storila vse za dobro vzgojo mladine. Nihče se ne briga, ako so otroci lačni ali siti, ki prihajajo v šolo. Prav nihče se ne zanima, ako imajo otroci tako zabavo, kakršna je potrebna za mladino in po kateri mladina hrepeni.

Otroci starišev, ki se nahajajo v ugodnih gospodarskih razmerah, imajo navadno vse, kar njih srce poželi, ako stariši niso izredno skopi. Otroci siromakov so prepuščeni sami sebi. Njih igrišče je navadno cesta, kjer so prepuščeni vsakovrstnim vplivom.

To potrdijo izpovedi teh treh dečkov v Minneapolisu. Prvi deček je izpovedal: "Nikdar nisem imel denarja. Moja mati dela ponoči, moj oče umira v bolnišnici v Philadelphiji. Prišel sem krasti majhne reči, na to sem pa šel za velikimi rečmi."

Drugi deček je rekel: "Moj oče mi ni nikdar dal denarja, ker mi ga ne more dati."

Tretji deček je govoril: "Moj oče je mrtev, moja mati pa dela. Nikdar nisem imel denarja."

Najstarejši deček, ki je vodja dečkov, pohaja v srednjo šolo.

To so suha dejstva, ki pa govore, kako slabe so današnje družabne razmere, ako so se dečki pogreznili tako globoko, da so v taki starosti pričeli s samokresom v roki vlomljati v tuja stanovanja. Dečki so produkt razmer in kot taki so podobni socialnim razmeram, v katerih živijo.

Nekateri bodo rekli, saj imamo poglobljene šole, kar v te šole z njimi. Skušnje pa dokazujejo, da poglobljene šole ne poglobljejejo, ker menda ne odgovarjajo namenu, zaradi katerega so bile ustanovljene. Saj konec velikih hudodelcev pokazuje, da so pričeli svojo pravo zločinsko karjeto v poglobljivalni šoli. Iz nje je pot vodila na široko cesto hudodelstva, kateri so ostali zvesti, dokler ni prišel zanje konec.

Taki resnični fakti nas spominjajo, da so socialne razmere nepopolne, pa tudi učni sistem za mladino je izredno pomanjkljiv. Zboljšati bo treba oboje, ako se hoče mladina tako vzgojiti, da bo koristila človeški družbi, ko odraste.

Naše stremiljenje mora iti za tem, da se mladina tako vzgoja, da postanejo ječe nekega dne popolnoma odveč in da bo o njih pisala le zgodovina. Človek mora stremiti za tem, da postaja popolnejši. In kolikor bolj je človek popoln, toliko bolj je res podoben človeku, najvišjemu bitju na svetu.

Popolnost človeka mora biti naš cilj. Človeška popolnost se pa da doseči le tedaj, ako so razmere take, v katerih živi človek, da res v njih odraste popolni človek. V dosego tega cilja je treba z modro zakonodajo odpraviti socialne krivice, kajti dokler obstoje socialne krivice, ni upati, da vzrastejo pravični ljudje. Kjer so krivice, so tudi krivični ljudje in kjer so krivični ljudje, tam so nepopolni ljudje.

Današnjih socialnih krivic pa ne more odpraviti en sam človek ali pa skupina ljudi. Ampak te socialne krivice lahko odpravi ljudska večina, ko pride do spoznanja, da se morajo odpraviti, da nastanejo take razmere, da ne bo v njih potrebe za ječe, vešala, električni stol itd. Take razmere se tudi ne dajo ustvariti čez noč, ampak zgrade se lahko le stopnjoma. Ta resnica pa ne sme odganjati od sodelovanja nikogar za zboljšanje današnjih družabnih razmer, ki je prišel do spoznanja, da se morajo odpraviti socialne krivice, ako hočemo, da nekega dne postane človek saj v toliko popoln, kolikor more postati popolno omejeno bitje, ki ima razum, da lahko loči krivico od pravice.

Clinton, Ind. — Nimam kaj posebnega za pisati, a ko vidim, da se nihče ne oglašuje, se bom pa jaz nekoliko upustil v kritiko. Prvo moram omeniti glede dela. Ne morem se pohvaliti, ker skoraj rečeno ni ne delamo ali pa bolj malo. Kar se tiče dela na društvenem polju je vedno boljše, kljub slabim razmeram. Tudi na političnem polju se še močno gibljemo in rojaki nameravajo zgraditi svoj lastni "Narodni dom". Gre bolj počasi, a mislim, da bo šlo.

Mnogo svojih društev ima S. N. P. J., in akoraj bi rekel, da ima vsako društvo svoje društvo v naselbinah, če je le nekaj Slovencev in Hrvatov, tako, da je malo naselbin, kjer bi ne bilo društvo S. N. P. J. Vsako društvo jednote ima svojega tajnika ali tajnice, zato se po mojem mnenju zdi ne potrebno, in nič koristno, pošiljati k društvom še okrožne zastopnike, kakor se je dogajalo doslej. Jaz bi priporočal, da bi za enkrat k temi zastopniki prenehali. Pri društvih imamo tajnice in tajnice, ki so zlasti pri nekaterih društvih jako marljivi za razširjanje lista. Oni imajo ravno dvajset odstotkov od naročnine, ne kakor vsak zastopnik ali zastopnica. Uprava lista mora plačati še druge stroške, a čemur se seveda list oškodovan. Napravili naj bi raje tako, ako niso tajniki in tajnice pri volji pobirati naročnine za list, naj vsako društvo izvoli iz svoje srede člana ali članico za svojo naselbino. S tem bo list ravnotako napredoval in precejšnji stroški bodo odpadli, ki nastanejo radi vojnje zastopnikov. Dandanes je vojnja draga.

Obenem pa priporočam, da bi radi tega ne nastala kaka nepotrebnost jeza pri zastopnikih ali zastopnicah. Jaz sam vem, da skopi potovanja nimajo nikakega doblika, pač pa izgubo. In poleg vsega pride pri društvih tajnikih in tajnicah do nevolje, če pride zastopnik ali zastopnica v naselbino. Vsa si misli; saj lahko poborem sam doma.

Pozdrav vsem čitateljem "Prosvete" zastopnicam pa obilo uspeha. — A. Mravljec.

S severa. — V Chicagu so na Dvaindvajseti cesti zopet zakokodakali petelin proti lavndalski gospodi. Vse skupaj je velika klobasa, a malo bolj zanimivo je, kar pišejo o stavkah. O da, kurtarji so veliko pripomogli v vsaki stavki. Na železnem okrožju so se vsi dobro borili proti delavstvu v zadnjih dveh stavkah. Gospod sedaj na Gilbertu je pel tako: "Kdor noče delati, ima smerten greh." In drugi dan so ženske z metkami nagnale svoje možičke na delo. Gospod pa se prejel lep deček za njihovih par besed.

Gospod so nas v šoli učili, da so apostoli nekoč vprašali Krista neko koščljivo vprašanje, in Krist jim je odgovoril: "Zapomnite si, da tudi las se ne skrivi na glavi človeka brez volje mojega nebeskega očeta."

Tako torej nisem jaz kriv, da sem postal "bolševik", ker to je volja nebeskega očeta. Menda tudi čikaška gospoda na Lawndale ni kriva, ako ne piše po volji gospode na Dvaindvajseti cesti, ker to je božja volja. Ali ni tako?

Gospod Hudi Brencelj bo gotovo rekel, da je bog dal človeku prosto voljo. Kajpada, saj sem posobil, da je bilo nekako tako.

Bog je večen, zna za preteklo in za prihodnje. Pa mu je bilo dolgčas in ustvaril si je angelje. On je pač moral vedeti, da se bodo spuntali, a vseeno je take ustvaril, ker je menda želel vojne in punta, da je tako lahko naredil iz angeljev hudiče. Da ne bodo v nebesih trohneli prazni stoli, je ustvaril Adama. On je vedel, da mu bo dolgčas, pa ga je vseeno naredil takega. No, saj je tudi vedel, da se bodo Adamovi potomci pohujšali in da bo treba narediti vesoljni potop. On je vse to vedel, pa je vseeno tako naredil po njegovi volji. Potem, da potem mu je bilo pa žal, da je človeka ustvaril. Hm, čuden bog, za naprej je vedel, da mu bo žal, pa je dal človeku prosto voljo. Ali ne gospod dohtar Brencelj? Da, to je bilo ob vesoljnem potopu, Kristus pa je malo pozneje rekel svojim učencem, da tudi niti las ne pade z njih glave brez volje njegovega očeta.

Kje je torej laž? Ako imamo torej prosto voljo, kaj vam mar, kaj piše gospoda na Lawndale, če je pa božja volja, potem pa hoče bog tako. Ali ne?

Preljuba gospoda na Dvaindvajseti cesti, če vam polja vers, priplžite sami sebi, mi nismo krivi.

Kaj pa z Bučkavičem. Hm, čudno je, da hodijo na Rusko delat svetnika iz Bučkaviča, ko imajo vendar tu v Ameriki dovolj "Buč". Pred kratkem so enega vtičnili v ječo, par let nazaj so enega posadili na električni stol. Gospodu Hudemu Brencelju bo morda znana zgodovina o gospodu v Kaliforniji neke blizu San Franciscu, ki je nekako pred tridesetimi leti prodajal Slovence delnice potom časa prija po Združenih državah. (Še živi par Slovencev, ki hrani tiše delnice za spomin.) Tiste delnice so prodajali za nakup nekega veleposlstva. Takrat je bilo še malo Slovencev v Ameriki, pa so vendar zlobnoli skupaj sto tisoč dolarjev. No, in kaj potem? Po stari navadi je hotel kutar postati pač na dotičnem posestvu. Delničarji so rekli, da so oni dali denar ter hočejo imeti kako besedo, svetega moža pa je popadla jesa, pa je ta tihem prodal za osemindeset tisoč dolarjev goveje živine, to je, samo debele vole po deset dolarjev par na isbero. Ta sveti mož je hotel pobegniti z 48 tisočaki, pa so delničarji presedaj izvedeli za sramotno kupčijo. Začela se je gonja na življenje in smrt. Gospod je zbežal na konju ter neke prebredel reko. Na drugi strani pa ga je dohitela razjarjena množica ter svetega moža poslala na oni svet. Sedaj je gotovo oni gospod svetnik.

Dotično velikansko posestvo je potem prišlo v roke neki drogi narodnosti. Če je tu kaj pomote, bi prosil Skaro za natančno pojasnila. On bo že vedel. — M. . .

Red Ore, Minn. — Z žalostnim srecem naznanjamo vsem sorodnikom in prijateljem širom Amerike žalostno novico, da nam je v starem kraju v Konopljah, Dobropolje, dne 26. marca po trimesečni mučni bolezni umrla draga in skrbna mamica, Marija Slak, rojena Lenarčič, v Zagorici št. 43 v Dobropolju, v starosti 54 let. Pokojnice se bodo spominjali mnogi ljudje, kajti bila je jako priljubljena zaradi svoje pridnosti. Posebno bo ostala v blagem spominu nam, ker bila je najdražja in skrbna mati, ki je pretrpela dosti hudega v svojem življenju.

Zaljubljeni ostali: Mary Ivane v Chisholmu in Martha Gervol v Red Ore, Minn., hčeri; Anton Ivane in John Gervol, zeta, Victor, Lucille in Majmi Gervol, vnuki, vsi v Minnesoti; Jožef Slak mož, Jenez, sin in Johana Kožar hčer v starem kraju. — Martha Gervol.

SLIKE IZ NASELBIN.

Iz clevelandske Bibnice. — Že dolgo ni bilo iz te naselbine nobenega dopisa, zato hočem jaz malo poročati, kako tu napredujemo pečlarji. V nedeljo dne 15. aprila, ko sem vatal od kosila in prijel za črepanje, da se lotim pomivanja, sem nenadoma zaslišal godbo. Igrala je godba "Bled", ki se je udeležila glasnosti in pohoda Slovenskega narodnega doma. Od samega veselja sem bil ves iz sebe, da mi je vse skupaj padlo iz rok, ko sem zaslišal našo godbo. Stekel sem hitro na čisto pogledat, kjer me je prezenetila velika zbrana množica ljudi. Od zunaj jih je bilo že kakih osem tisoč. Daleč naokoli je prišel pohod in potem nazaj v Slovenski narodni dom. Veliko število žen in deklet je bilo v narodnih nošah, ki so se udeležile pohoda in te so napravile še znamenitejši pogled na množico a svojimi pestrimi barvami v živih narodnih nošah.

Ko je prikorakala množica nazaj v Slovenski narodni dom, se je pričel govor. Nastopilo je pevsko društvo "Zarja", kateremu grevaša čast, ki je zapelo par izvrstnih. Kakih sedem alikarjev je nastopilo iz nekakšnih "šund" in zidovja, ki so alikali zbrano množico. Ljudje so se polagoma pričeli razhajati.

Tedaj sem se tudi jaz oddaljil v moje pečlarje, saj čas je že bil, da kuham večerjo. A piarki so bili še umazani, vse se je prisušilo ter še črepanje od prej razbitega krožnika so ležale po kuhinji.

Zdaj si pa mislite dragi čitatelji in čitateljice, kako se pečlarji pomujajo, kadar se gre za to, da vidimo naše sovratnice — pečlarice. Pečlar pusti vse iz rok, četudi se ima vse pobiti, samo da skromno, vsaj malce od strani

opazuje. . . Saj če bi se ji približal, bi gotovo zbežala, ker so naš nekatere dopisovalke tako očrneli po naslovom "Naše družinske razmere", da se nas vsa dekleta boje. Vas čast pa gre rojakinji Mary Supan iz Woodwarda, Iowa, za njeno pisanje in zagovarjanje.

Upam, da take hude žene, kot so o nekaterih pisali, tudi ne bom dobil in obenem se naadam, da sem že dobil tako, da bova kot dve osebi skupaj zvezana enih misli. Iskal sem še dolgo časa tako družico in tako mislim, da sem jo našel, kar mi je odkrito in iz dna duše priznala in povedala, kakšna je ter da bo tudi v bodoče tako ostala.

Ravno ko sem pričel to pisati, me je obiskala na domu in me vprašala, komu pišem. Spodetka ji nisem hotel povedati, komu in kaj pišem, a ko je bilo že preveč njenega rotnja, ker je mislila, da pišem drugi, sem sklenil, ji pokazati. Razjasnilo se je njeno lice in slednjič je rekla, da čez ta dopis nima nič oporekati nobena ženska. Oddahnil sem se tudi jaz, kajti mislil sem poprej, da me bo ostro okregala, pa je rekla, da se strinja z mano. Potem mi je še rekla: "Ako zakonski nima ljubimi od svojega zakonskega tovariša ali tovarišice, je boljše, da bi ne bila stopila v zakon. Povedati bi si torej morala odkritosrčno vse prej, pa bi tako ne naredila drug drugega nesrečnega."

Vprašal sem jo, kako bi se počutila srečno z menoj, če bi stopila v zakon in ona mi pravi: "Ako je tale dopis pisan od srca, si bolj srečnega zakona ne želim." Poleg tega je tudi še rekla, da ti sto opisovanje pod "družinskimi razmerami" ona smatra za nečimurnost. Tako sem posnemal iz njenih besed in pisal dalje. Zdaj pa mislim, da je dovolj za enkrat.

Pozdravljam čitatelje in čitateljice. Prosveti pa šelim mnogo novih naročnikov. — L. K.

Brilliant, N. Mex. — Zalosten sem, ker moram poročati o nesreči, ki je zadela našega rojaka brata Antona Udoviča. Naš ranjki brat Anton Udovič, po domače Guzman, je šel v petek dne 6. aprila v jutru zdrav na delo v rov. Nekako okoli devete ure, ko je prišel voznik, da potegne naložen voziček iz njegovega prostora, je dobil voziček še do polovice prazen, Franke pa mrtvega ležati na tleh in sraven njega kamen, ki je padel na njega in ga ubil. Poklical je nekatere, ki so tam zraven delali, da so mu pomagali ponesrečenca naložiti in odpeljati iz rova. Peljali so ga v Raton do pogrebnišča in potem, ko je bil umrt, so ga pripeljali mraz v Brilliant na njegov dom žalujoti njegovi ženi, dvema sinoma in hčerki.

V nedeljo popoldne se je vrnil lep spreved k pogrebu iz hiše žalosti iz Brilliantu v Raton na pokopališče.

Ranjki je bil član društva "Zvezda", št. 297 S. N. P. J., v Ratonu, New Mex., katero društvo mu je priredilo lep pogreb in zraven še drugi njegovi prijatelji in rojaki, ki so se udeležili pogreba v velikem številu. Pokojnik je bil doma iz Bača na Notranjskem, star 41 let. Tu zapuša soprogo Valentino Udovič ter dva sina in hčer. Njegova žena se prišerno zahvaljuje vsem rojakom, prijateljem in znancom za številno udeležbo pogreba, posebno pa onim, ki so v službi v prodajalni na Brilliantu, ki so darovali lep šopek rož, ter Juliji in družini Modic za lep šop rož. Vsem skupaj prisrečna hvala, pokojniku pa šelimo miren počitek. — Frank Krek, predsednik društva.

Oherokee, Kans. — Nesreča nikdar ne počiva. Naš družinski sobrat Joe Lebar je šel dne 20. aprila jutraj na delo niš hudega sluteč v premostov št. 9 Hamilton premostovne družbe. Delal je kompanijske delo pri stroju za sekanje premoga. Popoldne ob pol treh se je utrgala velika plast kamena nad njim in ga pokopala pod seboj. Le hitra pomoč ga je otela pred strašno smrtjo. Nezvestnega so ga peljali iz jame in prvo pomoč mu je dal dr. Heya. Nato so ga odpeljali v ambulanco v bolnišnico St. Carmel v Frontenacu, Kans., kjer se nahaja v kritičnem položaju. Zlomljenih ima sedem reber na desni strani in pretlačena pljuča.

Ponesrečeni rojak Lebar je član društva št. 105 S. N. P. J. Bil je dober prijatelj vsem znanec in sosedom, zato je vsem želim skorajšnjo okrevanje, da se povrne zdrav domov k svoji družini.

Kar se dela tiče je tukaj prav dobro. Delali smo vsaki dan razun pet dni v tednu, ali zadnji se pa nam gospodje kompanisti dali kar deset dni urlaba. Za naprej se ne vemo, kako bo.

Pozdrav naročnikom "Prosvete". — Martin Premk.

Cleveland, Texas. — Dne 23. aprila je razsajala nevihta v tej okolici. Ob peti uri zjutraj je stru la udarila v oljni nabiralnik "Magnolia", kar je povzročila velik požar, ki je bil videti več milo naokoli. Gorelo je ves dan. Škoda znaša do 100.000 dolarjev.

Ako se pripeti še par takih nesreč, bo J. D., moral podražiti gasolin, ker on ne mara, da bi ga "bog kaznoval." Drugače je seveda z delavcem. — Frank Zimmerman.

All je človek ustvarjen po božji podobi?

Kranjaki "flečkajnarji" pravijo, da ni. Saj za svojo trditve skušajo nastopiti dokaz resnice.

Frater ali pater Skaza je pridebil novega sotrudnika pri svojem "Cvetju z vrta flečkajnarstva in ignorance". Piše se "Pobuch Gachesny". Kajne, duhovito in izrazito ime! Ampak po slovensko se to čita "po-bušč česni!"

Kadar so "flečkajnarji" na priiznici, govore, da je Bog ustvaril človeka po svoji podobi. V svojih molitvenikih in na podobah ga slikajo kot starega moža s človeško glavo in ne "bušč"! Kot takega ga opisujejo vsem, ki postajajo radozvedni in žele izvedeti, kako bog izgleda.

"Po bušč česni, pa pomeni v dialektu, ki so ga govorili v znamenem Pihlerjevem kevdru blizu "flečkajnarjev" v Ljubljani, "udar ga po glavi."

"Buča" pomeni v slovenskem jeziku nekaj drugega kot glava, le v dialektu, ki se je govoril Pihlerjevem kevdru, pomeni buča glavo.

Iz tega se da sklepati, da "flečkajnarji" taje, da je človek ustvarjen po božji podobi, ako pri njih buča pomeni bučo, glava pa glavo. Če pa pri njih pomeni buča človeško glavo, tedaj je to znamenje, da so bili pridni obiskovalci Pihlerjevega kevdra in da so radi ukali ta "kratkega" v družbi enakih "filgezofov". Ako je zadnje resnica, naj blagovolijo to povedati, da nas ne bodo motili grešni dvomi, ali so "flečkajnarji" spremenili svoje nauke ali ne.

Podpis "Pobuch Gachesny" pomeni lahko samo dvoje: "Flečkajnarji taje, da je človek ustvarjen po božji podobi ali da so dokončali in dovršili svoje študije o "filgezofiji" v Pihlerjevem kevdru". Torej, kaj je pravilno? Ako se je zgodilo zadnje, ni čude, da se odlikujejo po svoji ignoranci med vsemi Slovenci. Če je pa prvo, se pa tudi ni čuditi, kajti "flečkajnarji" so že večkrat pokazali in dokazali, da sami ne vedo, kaj gozbezdajo.

Mogoča je še tretja rešitev tega vprašanja, kajti "flečkajnarji" so zmogli marsikaj, kadar dokazujejo, kako potrebni so za človeško družbo. Lahko se zgodi, da bodo rekli, da buča pomeni v slovensčini glavo. Ako se kaj takega zgodi, bodo izrekli, da bog nima glave, ampak da ima bučo. "Flečkajnarška logika" je čudna, za to se ne ve, kakšen bo odgovor.

Za nas je vseeno, kaj odgovore "flečkajnarji." Ampak važno je, da slovenska javnost pozna odgovor, kajti med slovenskim ljudstvom se najdejo posamezni ljudje, ki se verjamejo v učenost kranjskih "flečkajnarjev", ker jim je "Cvetje z vrta flečkajnarstva in ignorance" edina duševna hrana, iz katere zajemajo s polno žlico karakteristično flečkajnarško dušno kašo.

NAZNANILO.

San Francisco, Cal. — Članstvo društva "Tabor Slovanov", št. 304 S. N. P. J., opozarjam, da se udeležijo redne mesečne seje dne 3. maja. Na dnevnem redu bo več važnih točk za rešiti zavoljo veselice, ki se bo vršila dne 12. maja, t. i. Upam, da upoštevate to moje obvestilo ter se udeležite polnoštevino. Na svidenje! — Anton Mafnar, tajnik.

Razne vesti.

ALI ZNAJO ŽIVALI GOVO- RITI?

New York, N. Y. — "Ali govorijo živali?" O tem jako zanimivem vprašanju razpravlja dr. A. L. Benedikt iz Buffala, N. Y., v listu ameriške zdravniške zveze.

"Pai, mačke, konji, goveja živali, ovce, sloni in morda še druge živali, ki so v tesnem stiku s človekom, razumejo dokaj besed," piše dr. Benedikt.

"Najboljši dokaz za to, da razumevajo nekatere živali besede naštetih živali, je to, da jih ne razumejo, če pridejo v drugačne okoliščine.

V Strassburgu je poklicala moja žena psa s besedo "chien". A žival se ni pravilno zmenila za njeno klicanje. Ko pa mu je zaklicala "hund", se je pes nemudoma odzval.

"Pred kratkim so mnogi dokazovali, da posnemajo psi človeško govorico. Dasi mogoče lastni pes prav razločno reče "out", kadar hoče venkaj, se mi zdi vendarle nepravilno, če kdo trdi, da posnemajo psi posnemanje govorice svojega gospodarja. Gotovi glasovi, ki jih dajejo psi od sebe, spominjajo na besede v tem ali onem jeziku, ali skrajno neverjetno je, da bi si te živali prizadevale izgovarjati naše besede celo tedaj, kadar vedo, da dobe nekaj za gojoto glasove.

"Drugi primer je bila opica, ki jo je učil govoriti prof. Garner. Naučil jo je, da je prav natanko izgovorila "fen" (francoska beseda za ogenj), kadar je kdo prižgal vžgalico. Ko ga je nekdo vprašal, zakaj je ni tega naučil v angleščini, se je nasmejal.

"Čudno je ali res, da se da naučiti gladko govoriti le papige, in škorce.

"Profesor Garner zasluži več upoštevanja v svojem preučevanju živalske govorice, kakor pa mu ga posvečamo. V opijem besednjaku je našel okoli trideset "besed". Beseda v tem smislu je definitiven krik, ki se ga poslužuje za isto reč cel živalski razred. Z dotičnim krikom izrazi žival ne nekakšno čustvo, ne pa pojma, kakor je to zadnje slučaj v človeški govorici."

O ZRAČNEM BOJEVANJU.

Washington, D. C. — Združene države imajo 53 eskadronov aktivne zračne vojaške sile in so tako v tem oziru skoro 40% močnejše od Velike Britanije. In ta dežela pride prva za Francijo na vrsto. Francija ima večjo zračno vojaško moč kakor vsa ostala Evropa skupaj. Ona šteje 140 aktivnih eskadronov, ki obvladujejo 1160 strojev.

Zračno brodogradništvo ni primerno za trgovino. Predrago je in se ne izplačuje. Zato se zdrži le s pomočjo vladnih podpor po celi Evropi.

Zračno morilno orodje se izpopolnjuje. Prihodnja vojna, ki bo strahotnejša od zadnje svetovne, ne bo na zemlji, nego v zraku. Vojna zračna vozila so še enkrat hitrejša in nevarnejša sedaj, kakor pa so bila ob koncu zadnjega evropskega klanja. Zrakoplov bo lahko metal smrtonosne bombe na mesta v steno sovražne dežele. In koderkoli bo opravljala svojo pekleno delo, bo čimprej smrt in razdejanje. Človek v mestu se ne bo mogel braniti. Žetev bo smrtnih bomb, ki jih bo izpušal nanj sovražnik gori kso ko nad njim.

Ker se ne da ugovarjati nehotnemu razdejanju po sedanjih pravih izjemnega stanja, bo prihodnja vojna porušila cela mesta do tal, če bodo imela v svoji sredi kakšno tovarno, skladišče ali žitnico.

MAGNATJE PORIJAKO OD-
SKODNINSKI ZAKON.

Harrisburg, Pa. — (Federated Press.) — Pennsylvanci delodajalci imajo veliko četo zakulisnikov v državni legislaturi, ki delujejo za poraz predloge glede spremembe delavskega odškodninskega zakona. Predlog se glasi, da se zakon spremeni v prid delavcem, ki so telesno poškodovani pri delu, delodajalci pa kriče, da bi bila sprememba "nepoštena, nepravilna in škandalozna". Organizirano delavstvo Pennsylvanije ima tri zastopnike, ki zagovarjajo predlog. Med temi je tudi James H. Maurer, predsednik Pennsylvanske delavske federacije.

ZUPAN MESTA OMAHA IME- NOVAN ZA POGLAVARJA 'AMERIŠKIH FAŠISTOV'

Omaha, Neb. — Župan James C. Dahlman je dne 2. maja sprejel čast in naslov "velikega poglavarja" ameriških fašistov, o katerih je pred kratkim sporočil bivši kuklukoovec Edgar I. Fuller iz Omaha, da so se organizirali v tej deželi.

Program te organizacije je podoben onemu nanovo pečenih "minutnikov". Organizacija hoče siliti zvezo ustavo, širiti "čisti amerikanizem", varovati čisto ženstvo ter braniti pravice svobodnega in prosvetljenega naroda, ki si lahko prosto voli v narodnih postavah.

Organizacija ni spojena z Mussolinijevim gibanjem v laiki deželi. Čudne izrodke pušča vojna za sabo tudi tam, kjer je pravzaprav ni bilo. Zagrizenost je velikanška napaka pri vsakem človeku. Ali še hujše posledice ima, če se polasti celega naroda.

Nekateri ameriški ljudje so si vtepli v glavo, da je treba s organizacijami braniti in ščititi ameriško ustavo. Ali v resnici pa imamo kongres in druge vladne ustanove, ki so se dolžne ravnati po ustavnih določbah, a se v resnici ne, ker gredo akoro v vseh važnejših vprašanjih raznim narodnim pijavkam na roko. Ustava se da ščititi najbolj s pravilnostjo in pametno postavljajo. Tega obojega nam manjka, in gledati moramo, da oboje vzpostavimo z glasovnicami na volitvah, ter volimo delavsko kandidata.

KDO PRIDE NA MESTO
STAREGA NELSONA?

Washington, D. C. — Smrt senatorja Knuta Nelsona iz Minnesote zbuja med progresivci upanje, da se njihov blok pomnoži za enega člana.

Od governorja Preusse, pa ni pričakovati, da bi imenoval nekakega progresivca, dasi priznava, da se ne bo izbral tak reakcijskega človeka, kakor je bil stari Nelson. Ko pride prihodnja pomlad do volitev, je pričakovati, da bodo izvolili Minnesotanec vrednega tovariša svojemu novemu kmečko-delavskemu senatorju Shipsteadu. Morebiti kongresnika Seahilla, ki je razkril, da prejema naletnik najvišjega svetnega sodišča Taft od Carnegijeve korporacije \$10,000 na leto, in ki je vnet zagovornik temeljite preocene v glasovanju najvišjih svetnih sodnikov.

Kakor prihaja glas iz Colorada, bo governor Sweet imenoval za valed smrti senatorja Nicholsona izpraznjeno mesto v zveznem senatu delavskega voditelja ali pa takega moža, ki je naklonjen delavstvu.

POLOŽAJ V PORUHLJU.

Kolin, 4. maja. — Francoske vojaške oblasti so izdale odredbe, s katerimi nameravajo zlomiti pasivno resistenco Nemcev. Vsi nemški časopisi v Poruhlju in Porenju so prepovedani, kateri nimajo dovoljenja od francoske vojaške uprave. Nemci, ki ne dostavijo zahtevanega premoga in koksa v petih dneh, zapadejo petletnemu zaporu in visoki globi.

Werden, Nemčija, 4. maja. — Dr. Krupp von Bohlen in trije razvratelji Kruppovih tovarn se nahajajo pred francoskim sodiščem radi znanih izgredev v Kruppovih tovarnah na veliko soboto. Francoske čete so obkrožile mesto.

Essen, Nemčija, 4. maja. — Francosko vojni sodišče je obsodilo dva razvratelja Heinricha rudnika na pet let ječe in globo 250 milijonov mark, ker se nista pokorila naredbam.

SENAT PRIZNAL ŽENSKAM
PRAVICO DO POROTE.

Springfield, Ill. — Hamiltonovo predlogo, po kateri bo dovoljena ženskam sedeti v porotah, je sprejel državni senat. Proti sprejetju se je protivil samo en senator, in sicer Shaw iz Saline. Tako bomo imeli tudi v državi Illinois porotnice.

Majski izgređi povzročili vladno
krizo v Letviji.

Riga, 4. maja. — Šeški socialisti zahtevajo, da vlada takoj razpusti organizacijo fašistov, katera je napadla delavce pri manifestacijah na Prvi maj. Socialisti imajo pet ministrov v letškem kabinetu in so zagrozili, da bodo odpoklicali, ako vlada ne ugodno zahtevam.

ČLOVEK, KI JE URADEL ČAJ- NO SELEDILO, JE DORIL 12 LET JEČE.

New York, N. Y. — Federated Press. — Newyorška sodišča, ki so znana radi svojih strogih razsodb nad malenkostnimi kršitelji državnih postav, je prekosila avtomatično operacijo državne parolne postave, ki je poslala v dvanajstletno ječo človeka radi tega, ker je ukradel čajno skladišče, vredno 35 centov.

Gabriel Jonette je odsedel sedem let svoje devetnajstletno in bil izpuščen na svobodo lanske jeseni na parolo. Ko je prišel iz ječe, je dobil dele, ki ga je opravljal dotlej, ko je ukradel čajno skladišče s pomočjo. Ko je odsedel več tednov v ječi, se je zdelo sodišču, da je bil zadosti kaznovan za svojo tatvino, in bil je izpuščen na svobodo. Tisti hip pa se je pojavil nekdo iz Singinga ter ga aretiriral za kršitev njegove parole.

In sedaj so ga odvedli nazaj v Singing, ker je ukradel čajno skladišče. Odsedeti bo moral dvanajst let v tisti ječi.

POŠTA NAMERAVA PRE-
OSNOVATI PAKETNI PROMET

Washington, D. C. — Federated Press. — Poštni departament namerava temeljito preosnovati paketno pošto. Kakor imajo v narčtu, si bo pošta preskrbela posebna skladišča za vse večje pakete pošiljatelj blizu železniških postaj in morda tudi posebne železniške vozove.

Poštne paketne pošiljatelj, ki so večje od navadnih skatel za smodke, bodo ločili od navadnih pošte ter jih sortirali in odpošiljali iz tozadevnih skladišč, če bo sprejet dotični načrt.

Na ta način bi bilo prihranjeno mnogo prostora v poštinih uradih, in treba bi bilo veliko manj izdatkov za prevažanje.

Po izjavi generalnega svetnega poštarja bi tak sistem izboljšal poštno odpravo, ki mora odposlati in dostaviti 2,500 milijonov paketnih poštinih pošiljatelj na leto.

PRETEP V Cerkvi.

Boundbrook, N. Y. — Drhal, ki je imela 400 članov zaprtih v njih cerkvi več ur dne 1. maja ponoči, ko je razbila zborovanje, na katerem so govorniki hvalili kuklukoovec, se je razila prihodnji dan zjutraj.

Nekateri poslušalci, ki niso bili zadovoljni s povzdigovanjem kuklukoovskih "vrlin", so pričeli pretep med 500 osebami v cerkvi. Tri osebe so bile hudo telesno poškodovane, trinajstdeset pa jih je dobilo precej po glavi s kamni, stoli in palicami. Tudi ženske so se vdeležile tega pretepanja. Bil je to prizor za bogove. Toplo se je vse križem. Mnogim so strgali akoro vso obleko s teles. Če bi prišel Kristus spet na svet, bi gotovo šel v to hišo "svojega očeta" ter nagnal z bičem pretepače iz nje.

VERAKA REVOLUCIJA NA
RUSKEM.

New York, N. Y. — Newyorški pastor John H. Holmes opisuje v primerjanju ruskega cerkvenega gibanja s protestantsko reformacijo verske razmere, ki jih je opazil na svojem zadnjem obisku v Rusiji ter pravi, da ne preganjajo sovjetje niti vere, niti ne cerkve.

Revolucija, ki se sedaj vrši na Ruskem v verskem oziru, ni nič drugega kakor moderniziranje takozvane ortodoksne ali carske cerkve, ki je po njegovem mnenju največja mešanica nevednosti, praznovernosti in propadlosti, kar je še pozna svet. Izpremembe se vrše brez vsakega vladnega vmešavanja. Le tedaj, ko je šlo za ločitev cerkve od države, je vlada kaznovala spletke in zarote, ki so jih kovali in čnovali razni duhovni proti državi. Za primer je lahko v tem oziru zadeva generalnega vikarja Buškaviča.

"Ruska vlada je le v malokaterih slučajih zasledila cerkveno lastnino. To ni njena politika. Vse drugeče je to bilo za časa carskega režima. Ali tisti časi so minili, mračnjakstvo se umika in svetla zora prihaja na Rusko," je zatrdil dr. Holmes.

Enajst uradnikov ustreljenih v
Rusiji.

Moskva, 4. maja. — Enajst stanovskih komisarjev, ki so bili upoznani krivim korupcije in obojeni na smrt, je bilo večerj ekskutiranih.

VSEAMERIŠKA KONFEREN- CA SE JE RAZILA VONRAJ BREK USPEHA.

(Nadaljevanje s prve strani.)

konference. Pravijo, da je eden glavnih konferenčnih ciljev dosežen. Sprejet je bil načrt za presojanje vseameriške zveze. Konvenciji aistem je nasplošno zadovoljiv v oči ameriških delegatov, ker razteguje organizacijsko območje, povečuje njegovo sposobnost in krepi pa pojažujo narodna prijateljstva.

Načrt za preiskovalno komisijo pred vsakim možnim sporom utrja in omogoča medameriški mir, česar poprej ni bilo. Preiskava spornih vprašanj je bila mogoča le med narodi, ki so imeli med sabo posebne tozadevne pogodbe.

Nobeni sklepi, storjeni na konferenci, niso obvezni, dokler jih ne odobro podpisani narodi. Poprej so se narodi prav malo zmenili za to, da bi odobrili poročila ali sklepa poprejšnjih konferenc. Kakor zatrjujejo, ni Argentina odobrila korakov in ukrepov štirih konferenc.

Obdolžitev odstrani načelnika argentinske delegacije, če, da se vrne tajna pogajanja med Brazilijo in čilsko republiko glede razorožitvenega vprašanja, je bila najneprijetnejši dogodek na tej konferenci.

VODITELJI RUSKE Cerkve
STRMOGLAVILI PATRI-
JARHA.

(Nadaljevanje s prve strani.)

Blake je dejal med drugim: "Prinčam vam pozdrave metodistov v Ameriki. V teh težkih dneh smo pričr največjih vstan- kov v zgodovini. Ampak jas se ne bojim, da je civilizacija v nevarnosti. Revolucionarni izbruh ne prinašajo smrti, temveč boljše življenje, ki je navdahnjeno od Boga. Cerkev dela veliko zlobo, ko preklinja tiste, ki iščejo nove resnice. Cerkev mora iskati veliko avanturo svobodnega raziskovanja. Cerkev ima pravico eksistirati le tedaj, če služi ljudstvu. Danes se vrši velik boj za odpravo zatiranja. Val zatiranja in iskričanje morajo dobiti priliko za uživanje vseh dobrot. Cerkev ne more stati na strani v tem boju. Rusija gre skozi velike socialne in ekonomske eksperimente. Prvih v zgodovini se je veliki narod, veliko ljudstvo posvetilo delu na človeštvo. Toda, če ne bo Bog pomagal, kako bo to gibanje uspešno? Nedvomno se je v Rusiji marsikaj zgodilo, kar bi se ne smelo zgoditi; tudi se ni zgodilo, kar bi se bilo moralo zgoditi. Cerkev bi bile moral podati roke vladi, katera poskuša dvigniti ljudske mase na mesto, katerega je Bog določil."

Moskva, 3. maja. — Medtem ko zunanji svet kriči o "zatiranju krščanstva" v Rusiji, ne morejo govorniki na tujaknjem vsesuskem cerkvenem zboru dovolj prehlvaliti sovjetake vlade in njenih "evangeljskih ciljev". Govornik za govornikom zagovarja in povečuje sovjetje ter naglašajo potrebo revolucije po vsem krščanskem svetu.

Včeraj je zbor sklenil, da je Lenin drag cerkvi in delegatje so molili za njegovo zdravje. Zbor je svedežno izjavil, da je verako mišljenje v Rusiji svobodno in niše ni preganjan zaradi vere. Vlada je sicer ateistična, ampak vrši dobro delo, dočim "mnogi med nami, ki so verni, delajo slabo."

Delegatje "žive cerkve" imajo ogromno večino na zboru in nedvomno pride ruska cerkev popolnoma pod njihovo kontrolo. Patrijarh Tihon bo degradiran in patrijarhat odpravljen. Na zboru se izvili izvrševalni cerkveni svet, čigar predsednik bo glavni rusko cerkve. Vse imetje stare ruske cerkve pride v roke "žive cerkve", katera je pripoznala sovjetsko vlado in sprejela komunistični program, izjavljajoč, da med principi kristjanstva in komunizma ne sme biti razlike.

Petrogradski vikar Vedenski, ki je vodja "apostolske cerkve", je dejal v svojem govoru, da sovjetska vlada poskuša uresničiti evangeljsko bratstvo na zemlji. Škof Anton, vodja "žive cerkve", nadškof Jevdokim in drugi delegatje so rekli, da je cerkev pretrgala stike s preteklostjo.

Vedenski je predložil resolucijo, a katero zbor izreka hvalo sovjetski vladi in pošilja pozdrav Leninu. En sam delegat je glasoval proti resoluciji.

Edgar Blake, škof ameriške metodistične cerkve v južni Evropi, ki je prej bival v Evanstonu, Ill., je govoril v angleškem jeziku in njegov govor je bil sproti pre-

Slovenska Narodna

Ustanovljena 9. aprila 1904.

Podporna Jednota

Inkorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

GLAVNI STAN: 2857-50 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

Izvrševalni odbor:
UPRAVNI ODESEK:
Predsednik Vincent Calihar, podpredsednik Andrew Vidich, R. F. D. 7, Box 51, Johnston, Pa., gl. tajnik Matthew Turk, tajnik belniškega oddelka Blas Novak, gl. blagajnik John Vagrich, urednik glasila Jole Zavortnik, upravitelj glasila Filip Godina.

FOROTNI ODESEK:
John Underwood, predsednik, 407 W. Hay St., Springfield, Ill., Martin Zelenkhar, Box 276, Harborton, Ohio, Fred A. Vider, Box 673, Ely, Minn., John Turbell, Box 52, Hendersonville, Pa., John Gorick, 414 W. Hay St., Springfield, Ill.

BOLNISKI ODESEK:
OSREDNJE OKROŽJE: Blas Novak, predsednik, 2857-50 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.
VZHODNO OKROŽJE: Jacob Ambrosi, Box 356, Moon, Run, Pa.
ZAPADNO OKROŽJE: John Grecl, 14421 Popper Ave., Cleveland, O., Anton Salar, Box 104, Gross, Kans., na jugozapad, Max Ware, Box 166, Buhl, Minn., na severozapad, Mike Zagel, 6453 S. Winchester St., Murray, Utah.

Nadzorni odbor:
Predsednik: Frank Aloi, 2154 So. Crawford Ave., Chicago, Ill., Joshe Orva, 3435 W. 26th St., Chicago, Ill., Jos. Slah, 6404 Orton Ct., Cleveland, Ohio.

Zdržitvapi odbor:
Predsednik: Frank Aloi, 2154 So. Crawford Ave., Chicago, Ill., Joshe Orva, 3435 W. 26th St., Chicago, Ill., Jos. Slah, 6404 Orton Ct., Cleveland, Ohio.

VEROVNI ZDRAVNIK: Dr. F. J. Korn, 6233 St. Clair Av., Cleveland, O.
POŠTNI-Korrespondenca s gl. odborniki, ki delajo v glavnem uradu, se vrši takole:
VSA PISMA, ki se nanašajo na posle gl. predsednika se naslovijo: Predsedništvo S. N. P. J., 2857-50 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.
VSE ZADEVE BOLNISKI PDPORE SE NASLOVE: Bolniške tajništvo S. N. P. J., 2857-50 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.
DENARNE POSILJATVE IN STVARI, ki se tičejo gl. izvrševalnega odbora in javne volje se naslovijo: Tajništvo S. N. P. J., 2857-50 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE V ZVEZI S BLAGAJNISKIMI POSLI se pošiljajo na naslov: Blagajništvo S. N. P. J., 2857-50 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.
Vse prijatelje glede poslovanja s gl. izvrševalnim odborom se naj pošiljajo Frank Zelenkhar, predsednik nadzornega odbora, njegov naslov je: Frank Zelenkhar, 407 W. Hay St., Springfield, Ill.
Vse dopise in drugi spisi, razen tistih, ki se nanašajo na splošno delo, ki je v zvezi s glavnim jednoto, naj se pošilja na naslov: "Prosveta", 2857-50 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

stavljen na rusko. Blake je dejal, da cerkev ne more stati na strani, pač pa mora slediti revoluciji in sprejeti vsako gibanje, ki stremi za večjim bratstvom.

"Revolucija in vstaje ne prinašajo smrti, temveč novo življenje in naša sra morajo biti vesela," je rekel Blake. "Cerkev ne more uiti posledicam revolucije in čim bolj se ustavi revoluciji in jo preklinja, tem slabše za cerkev. Mi v Ameriki prosimo, da bi nam Bog dal duhovništvo, ki se pridruži revolucionarnemu gibanju. Geolo 'Kdor ne dela, naj tudi ne je' je evangeljska romica in čas prihaja, ko pride v veljavo."

Blake je povedal, da je bil pooblaščen na metodistični konferenci v Baltimoru, da obišče Rusijo. Ko je ameriški škof prenehal govoriti, so ga mnogi ruski ekleziastiki objeli in poljubili.

Vladna kriza v Nemčiji.

Berlin, 4. maja. — Cunova vlada je prišla v krizo vsled fiaska s njeno najnovejšo reparačijsko ponudbo. Danes so poročila, da pridejo socialisti na površje, ako pada Cuno.

Istočasno je marka zopet padla na 40,000 za dolar.

Naše družinske
razmere.

Mus Run, Ohio. — Prav zvezo čitam slovenski delavski dnevnik "Prosveta", ki prinaša res lepe in podučljive dopise s raznih hribov in iz dolin, planin in planinic pod šifro "Naše družinske razmere". V tem je res precej več podučljivega, čitva do večjih družinskih preprirov, kakor pa do večje slege in ljubezni v družinah.

Veliko dopisovalcev in dopisovalk je opisalo svoje nadloge in križe ter vse lepe prepire in prepirke, a niti eden ni opisal, na kak način se najljuje in v najkrajšem času dobi razpoko ali "divora". Tudi jaz sem v takem slučaju razpoko, da bom moral iskati "divora" na sodnji, ker se je ljubljena ženica pred par tedni kar po francosko poslovila od mene, ne da bi vložila kak tožbo. Zato pa prosim dopisovalce, da mi pojasnijo, kako se to naredi. Ne vem si pomagati, ker še nisem imel nikoli kakega posla s "divorsom", kajti žena mi je bila zvesta, odkar sta se zvezala ter si obljubila zvestobo v zakonskem jarmu. Celih sedem let je šlo prav gladko, nič se nista prepirala. Sedaj ne vem, ali so jo pravilno do tega "družinske razmere" ali kaj je vzrcek.

Kot rečem, med nama ni prišlo skozi sedem let niti do najmanjšega prepira, a ona se je vseeno od mene poslovila. Sedaj sem primoran iskati sodnijske pomoči in zraven tega še stopiti v peklarski stan.

Dopisovalci in dopisovalke, le

tako naprej. To je res v veliko korist slovenskemu delavstvu v Ameriki in velik napredek. To se spodobi za dvajseto stoletje. Pozivljam ves slovenski rod po Združenih državah, zakonski in samski, da kolikor največ more opiše ljube družinske prepire v čimdaljših kolonah jih more, čeprav bo vsa "Prosveta" polna samih družinskih razmer.

Pozdrav čitateljem! — Toney Chrtalič.

Narodite se in širite svoje glasilo "Prosveta".

NAENANILO IN ZAHVALA.

8 tužnim areem namanjam vsem sorednikom, znanom in prijateljem žalostno vest, da je preminul moj soprog in oče treh še nedorašlih otrok

ANTON ZUPANČIČ

v svoji najlepši moški dobi, star 34 let je moral zapustiti ta svet. Umrl je dne 20. aprila, 1923 ob 2 uri popoldne. Doma je bil iz vasi Vrh peči pri Novem Mestu na Dolenjskem. V Ameriki je bil 10 let. Bil je dober in zvest član društva 265, S. N. P. J. in društva S. S. P. J. v Southview, Pa. Iskreno se zahvalim obema društvama za krasne darovane vence, ki ste mu jih podarili v zadnji bratski spomin in ga spremili s zastavo na pokopališče na njegovo zahtevo bil je pokopan na Narodno pokopališče v Bridgeville, Pa. Pokojnik je bil prijaznega in mirnega značaja in naprednega mišljenja, ter prikljubljen od rojakov, kar se je dostojno izkazalo ob veliki vdeležbi pri pogrebu. Zahvalim se Mr. Jacob in Mrs. Ani Vrtačnik za krasni darovani venec. Nadalje lepa hvala sestrji pokojnika za vence, ki si ga položila bratu Antonu v blagi spomin. Lepa hvala vsem prijateljem iz Sygan, Pa., ki ste ga obiskali za časa njegove bolezi, kar mu je lajšalo bolezen, a še posebno se vam zahvalim za darovano svoto \$100 ki ste mu jih prinesli za Velikonočno darilo. Hvala vsem, ki ste se vdeležili pogreba. Moja najlepša hvala vsem sobratom, ki ste mi bili v pomoč in preskrbeli vse potrebno. Posebno hvala Mr. Josephu in Mary Zupančič, Mr. Antonu in Jeeny Leskovec, Tonyu Sluga, Ferdinandu Zelenkhar, Tonyu Rupnik in hvala sobratom, ki sta dala nagrobni govor. Zahvalim se Jos Schoberju, ki je prišel iz Clevelanda se zadnjakrat posloviti od pokojnega. Še enkrat prav lepa hvala vsem skupno. Pokojnik zapuša tukaj sestro Karolino Zupančič, v starem kraju pa očeta 72 let starega in brata Frank Zupančiča. Tebi dragi moj soprog in oče bodi lahka ameriška zemlja, počivaj mirno! Zaljubljeni ostali: Mary Zupančič, soproga, Antonija in Mary, hčerke, Edward, sinček, Southview, Pa. Box 32.

Josip Jurčič.

Pipa tobaka.

1.

Pavlu Slamniku, graščinskemu oskrbniku na Koprivnjaku, so začeli že v njegovem štiridesetem letu izpadati lasje. Ne zaradi tega, ker bi bil v mladosti preneizmerno užival življenje; moj Bog! gospod Slamnik ni ničesar užil, kar bi dejal, da je greh. Preveč je bil Boga in sveta boječ. Tudi zaradi velike učenosti ne, zakaj po četrti latinski šoli je bil študent Slamnik strašno trojko v izpričevalu svojem najmanj očetu prišel domov. To je bilo krivo, da ni potem zopet šel v šolo, nego bil nekje za pisarja in pozneje za oskrbnika na graščini. Lasje so izpadali s Slamnikove glave iz lastnega nagiba. Da bi to ustavil, se je strigel na glavo in zavrnil tege je imel glavo, kakor bi bil števček posušil majhno luno. A posebno neprijetnega lica ni bil.

V istem štiridesetem letu je gospod Slamnik začel opazovati, da perica njegove srajce slabo pere; da se pri sukni zmerom odtrga kak gumb, ki bi ga dobro bilo prišiti, ko bi ga kdo imel; da je hrana pri bližnjem krmarju, kjer je moral kositi in večerjati, res predrago plačana. In več enaki tožbe je našel.

Ko bi se oženil, bi bilo vse drugače. Gumbi bi bili prišiti, perilo v redu, je mislil Pavel Slamnik, in mislil je še druge reči, ki bi tudi bile, a katerih ni, da bi naš pri-povedoval naglas.

Pavel ni imel navade govoriti mnogo. Ali mislil je mnogo in vse do zadnje črte. Tega se je bil naučil pri številnih, katere je v knjigo pisati dannaš, in iz katerih je bilo treba iskati natančnih rezultatov, da je gospod našel vse v redu in bil z njim zadovoljen. Torej je Pavel tudi ženitev preštudiral do dna. Najprej je v poštev vzel svoje mesečno plačo in je računal, kako in koliko bi dva izhajala, to se ve, pošteno in precej dobro. Potlej je števili, koliko bi žena prigrisnila, kar je zdaj gotovih stroškov. Račun je na vse kraje in po vseh preudarkih kazal vrlo dobro. Samo ena stvar mu je hodila v križ — in pobožni Pavel se je sam pred seboj no-

tri do kratko postrženih las zar-del pri tej misli — v križ mu je hodilo, kako bo potlej, ako Bugu pride na misel, da ne bosta samo dva, nego sedesamo trije, štirje (več ne!) v Slamnikovi družini. Ni znano, kako je Pavel ta pomislek prymagal, a premagal ga je gotovo, zakaj predno je minilo šest tednov, že je rojila po njegovi glavi samo misel, kako paš dobiti ženo.

To je bila težava. Slamnik je povsod, kjer so ga poznali, veljal za človeka, ki ne mara videti ženskega rodu. Še njegov gospodar graščak, ki je bil oženjen in starejši od njega, je bil na slabem glasu, da poleti rači z mladimi de-lavkami na polju govori in se šali. On pa z nobeno ni govoril, razen kar je bilo potrebno, in še to tem osorneje, čim mlajša ženska je bila. Dostikrat je videl, da so se mu smejale; jezilo ga je to pač, ali kadil je svojo pipo, katero je zmerom imel v ustih, in je modro šel. V družbe pa zahajal ni.

Razen tega tudi izbiranja v okraju ni bilo velikega. Takih deklet, ki so znala brati in pisati in še malo več, in baš take se je zdelo njemu treba, ni bilo mnogo. Lepe in bogate se Slamnik ni upal dobiti. Njegova letna plača je bila že šlebohrna; ali Pavel ni bil ničemu, da ne bi vedel, da njegovo lico, njegova redkolasna glava in njegovih štirideset — niso posebno vabljive stvari.

Vsemu temu vprek se je stvar vendar razvila. Neki z otroki bogato oblagoslovljeni davkarski uradnik je imel sedemindvajsetletno hčer, o kateri se je govorilo, da je v svojem cvetju imela več častileev, a snubača nobenega, ker je bil oče ubog. Na to je Pavel Slamnik obrnil oči. Več kratov je šel tja, a svojega namena ni mogel povedati, ni šlo z jezika. Naposled je davkarja povabil na lov, in ta, vedoč, da se po graščinskem lovu prigrizuje dobra alanina in dobra klobasa pri poštenem vinu, je sprejel povabilo z veseljem. V hosti je skrbel gospod Slamnik, da sta na enem mestu dobila šakalije, in tam je davkarju počasi razložil svojo željo. Ubožemu državnemu služb-niku so se od veselja zasvetile oči, segel je Pavlu v roko, zagotavljal, da ni nikakega zadržka in

vedel mnogo legati, kako njegova hči Doroteja s spoštovanjem in posebno rada govori o gospodu Slamniku.

Gospod oskrbnik sicer ni bil duševno velik, ne poseben poz-nalec sveta in ljudi, a tega vendar ni veroval, da bi se bila prej zanimala zanj. Ni bilo vzroka ni ti prilike. Vendar nemogoče se mu ni zdelo, in bodisi, kakor je, vesel je bil. Vesel, ker je srečno svojo željo spravil od srca, vesel, ker mu je takoj oče obljubil in še tako srčno brez okolišev.

Ko je prihodnjič zopet prišel v davkarjevo hišo, se je poznalo, da Doroteja že zna njegovo prošnjo, in še več, da je zadovoljna. To je oskrbnik Slamnik takoj videl iz njenega prepričljivega lica. Odvalil se mu je drug kamen od srca, ker mu ni bilo treba ljubezni razkladati, česar se je najbolj bal; zdelo se mu je, da bi bil ameslen in pravzaprav si ni mogel iz-misliti, kako se enaka stvar prične. Tako se je naredilo vse samo od sebe v pogovoru. Doroteja je znala biti ljubezna. Saj je bila že sedemindvajset let stara, lepota je minevala, čas se je bližal, ko se začenja strašna ženska usoda starega devišta. Zdaj je veljalo z vse ljubeznivostjo pripreči in privezati zadnjega reketilja iz ne-ljubega samega stanu.

Pavel je bil ves navdušen, kar se je njemu dalo navdušenosti biti. Ni mislil, da je še kje kakšna bolj dobra, bolj ljuba ženska stvarca od Doroteje.

Precej jeseni je bila poroka in gospod Slamnik je imel ženo.

Prvi čas je bil gospod Pavel v zakonu ves v nebesih. Kako bi ne, saj je bilo zdaj vse v redu po stanovanju, v omarah in po vseh kotih! In Doroteja je znala kuhati, da se je samo jedlo. In kako varčna je bila!

Da, varčna! In tu je vir Pavlo-ve usode.

Zakaj za nekoliko časa se mu je začelo dozdevati, da kadar od kosila vstane, ne bilo bi težko in neprijetno, še obsedeti. Ker se je nekoliko bal svoje Doroteje, ji je potožil občutke svoje nezadovolj-ne notranjosti prav nalahko in pohlevno v obliki krotkega vprašanja. Ona je naredila resen ob-laz, rekla, da on o gospodinjstvu ničesar ne ume, da je njego-va plača majhna, in je treba skr-

beti za starost. To vse je bilo za Pavla menda prepričljivo, ker je molčal.

Za tri mesece pa je prišel vali-ki udarec. Ljuba Doroteja je namreč nanaglo izšla, da vse njegove sukne od pranje do de-lavniške strašno — smrde po to-baku, in da se grozni duh tobakovega dima prijemlja sten, kar je preko glave sitno.

A pipa, oh pipa! Bila je Pavlo-va prva ljubezen odnekaj že!

S kislimi obrazom ter tožnim srecem obljubi, da ne bo več doma v stanovanju kadil, nego samo na polju in pred hišo na klopi. Te-žko je bila trda obljuba storjena, ali ženi na ljubo gre nekaj irtvo-vati, posebno skrbni, mladi, pridni in lepi ženi, kakršna se je Pa-vlu Doroteja še smerom zdelo. Za-to je dobrodušno moč potpel let in dan, pušil samo zunaj doma in samo, kadar žene ni bilo blizu.

(Dalje prihodnjič.)

Priseljenci in priselje-niške oblasti.

II.

Odbori za posebno preiskavo in prisiliv.

New York. — (Jugoslovanski oddelek F. L. I. S.) — Novodošli priseljenec pregledujejo najprej priseljenški inspektorji in njim pridruženi zdravnik federalnega zdravstvenega urada. Ta prvotni pregled se imenuje "primary inspection." Ako priseljenški uradniki smatrajo, da po tem prvotnem pregledu, da priseljenec od-govarja vsem zahtevam priselje-niških zakonov, mu dajo dovolje-nje za vstop v Združene države. Ako so pa nasprotnega mnenja ali pa v dvomu, pridržijo prise-ljenca na priseljenški postaji v svrhu nadaljnjega zaslišanja pred odborom za posebne preiskave (Board of Special Inquiry). Vsa priseljenec torej, ki ni bil pripu-ščen takoj po prvotnem pregle-du, mora priti pred odbor za po-sebno preiskavo.

Ta odbor je sestavljen od treh priseljenških inspektorjev, kate-re je tajnik del. departamenta po-sebno imenoval za člane tega od-bora. Vlada ustanavlja v posame-nih pristaniščih po mogočnosti toliko odborov, kolikor jih treba za hitro rešitev vseh tekočih slu-čajev.

Dolžnost teh odborov za poseb-no preiskavo je, da preiskujejo in določajo čim hitreje mogoče uso-do vseh onih priseljencev, ki niso bili pripuščeni po prvotnem pre-gledu. Odbor ima pred seboj vse podatke glede priseljenca, v kolik-or so bili dognani pri prvotnem pregledu, in navedbo razloga, za-kaj ni bil pripuščjen. Ako je po-trebno, se zaslišajo nove priče in dokazila. Zaslišanje ni javno, pač pa sme biti prisoten kak prijatelj ali sorodnik inozemca. Isti sme tudi uvesti priče ali predložiti pi-smena dokazila, da dokaže svojo pripustljivost. Zaslišanja se do-stikrat odlagajo od dne do dne, da se inozemcu omogoča predlo-žitev dodatnih dokazil. Inozemec in priče so zaslišani pod prisigo, in vsak izmed treh članov od-bora sme postaviti vprašanja. Tajnik odbora vodi zapisnik o zaslišanju in sklepu odbora.

Ko je odbor zaslišal vse dokazo in protidokaze, aklene, da-li naj se inozemec pripusti ali izključi. Odbor sklepa z večino glasov; ako je tretji član nasprotnega mnenja, ima pravico vložiti pri-ziv proti temu sklepu na višjo in-stanco zveznega dep. za delo.

Sklep odbora je končno odloči-len, razun ako ga tajnik del. de-part. ovzre valed priziva. Po pra-vilu ima vsak inozemec pravico vložiti priziv (appeal) proti iz-ključujočemu sklepu odbora; pri-zivna oblast je tajnik depart. za delo. Predsednik odbora za poseb-no preiskavo mora opominjati inozemca nato njegovo pravico čim mu naznaniti sklep odbora. Ta opomin mora priti v zapisnik, v katerem mora biti tudi navedeno, da-li se je inozemec poslužil pra-vice do priziva.

Inozemec, ki hoče vložiti pri-ziv, sme to storiti sam osebno ali potom kake dobrodelne družbe, poslujoče na priseljenški posta-ji, ali potom kakega prijatelja ali sorodnika, oziroma potom ka-kega odvjetnika, imajočega dovol-jenje za prakso pred priseljen-škimi oblastmi. Za ta priziv ni treba nikakih posebnih pisarij, ampak zadostuje enostavna izja-va, da se stranka prizivlje proti sklepu odbora. Poziv je treba vložiti takoj; ako se priziv vlo-bora, imajo priseljenške oblasti ki po preteku 48 ur po sklepu od-pravico zavrniti sprejem priziva.

Izključeni inozemec pa nima pravice do priziva v vseh sluča-jih. Ako ga je posebni odbor iz-ključil, ker je iz spričevala pre-gledujočega zdravnika razvidno, da ima tuberkulozo, oziroma ka-ko ostudno ali nevarno nalezlivo bolezan ali pa da je blazen, idijot, alahoumen oziroma slično duševno nesposoben, tedaj je sklep odbora končno odločilen, in inozemec se ne more prizivati na tajnika za delo.

Ako je inozemec vložil priziv, se njegova deportacija odloži in on ostane na priseljenški posta-ji do končne rešitve njegove za-deve. Da se omogoča hitro reše-vanje prizivov in tako olajša mnogo trpljenja s strani peedin-cev, je tajnik za delo Davis orga-niziral v januarju l. 1922 poseben prizivni odbor, takozvani "Board of Review", ki deluje pod njego-vim osebnim nadzorstvom. Ta no-va vladna ustanova je pravza-prav nekako prizivno sodišče za reševanje vseh prizivov, predlo-ženih tajniku za delo. "Board of Review" je sestavljen od petori-ce članov, ki imajo dolgo izkuš-njo v priseljenških stvareh. Vsa-ka njihova odločba mora biti predložena tajniku oziroma nje-govemu pomočniku v končno o-dobrenje.

Tajnik za delo utegne valed priziva ovreči sklep odbora za posebno preiskavo in odrediti pri-pustitev priseljenca. V slučaju, da je odločil, da inozemec ni za-stalno pripustljiv v Združene dr-žave, mu sme vendarle dovoliti, ker mu zakon daje pravico, da po začasnem vstopu v Združene države, svoji uvidenosti dovoli začasni vstop drugače neupustljivim inozemcem. On utegne rešiti pri-ziv tudi tako, da odredi zopetno otvoritev zaslišanja pred odborom za posebne preiskave, ali pa kratkoma utegne potrditi iz-ključujoči sklep odbora na prise-ljenški postaji. V vsakem sluča-ju je inozemec takoj obveščen o končni rešitvi, in ako je ta zanj neugodna, sme biti deporti-ran takoj.

V slučaju deportacije, vračajo inozemca nazaj v deželo, od ko-der je prišel, in to na stroške pa-robrodne družbe, s katero je pri-šel. Ako je bil inozemec izključen radi nepismenosti ali radi kake bolezni ali nesposobnosti, ki bi jo parobrodna družba bila lahko do-gnala začasa vkrcanja, mora dru-žba plačati globo in povrniti ino-zemcu voznino, plačano za vožnjo do odhodišča, naznačenega v vo-znem listku, do ameriškega prista-

nišča. Isto velja v slučaju, da je bil inozemec, izključen radi na-kona o kvoti, razun v slučaju, da družba dokaže svojo nedolžnost. Ta denar mora parobrodna dru-žba izročiti vladu Združenih držav in ta ga dostavi vpravičenim po-tom svojega konzulata v državi, kjer dotičnik stanuje.

Izključeni inozemec se ne sme povrniti v Združene države in ne pet prositi za vstop pred prete-kom enega leta, kar je bil izklju-čen, razun valed posebnega dolo-ljenja. Inozemci, izključeni le ra-di tega, ker je bila kvota njihove rojstne dežele izčrpana, pa se smejo povrniti, kadar hočejo.

NAPRODAJ

Osemsobna hiša iz opeke, tona-ce gorkota, klet, garaža iz opeke, sezdana, blizu dveh kar in usulicne kare. Cena je \$7,500. — Ta-koj se plača le \$3,000.

Nova nadstropje in pol 5 sob, hiša iz opeke, klet in podstrešje, lončevinasto kopališče in vana. Cena \$8,000. — takoj se plača le \$3,000.

Iz opeke dvonadstropna hiša 4 sob, parna in na peč gorkota. Cena \$10,500 — takoj se plača \$4,000.

Oglasite se pri: HENRY SCHRIEK COMPANY 3722 W. Chicago Ave., Chicago, Ill.

POTREBUJEMO žensko za po-strežnico in nositi na mizo na-uradnike. Za podrobnosti oglasite se pri: Superintendentu The Dix-mont Hospital, Dixmont, Pa. (Adv.)

KNJIGE

KNJIŽEVNA MATICA S. N. P. J.

Književna matica Slove-nske narodne podporne jed-note je izdala in ima v za-logi sledeče knjige:

Slovensko-angleška slov-nica. Dodatek raznih korist-nih informacij. Fina trda vezba. Cena \$2.00 s poštnino vred.

Jimmie Higgins. Spisal Upton Sinclair, poslovenli Ivan Molek. Povest iz živ-ljenja ameriškega proletari-jata za časa velike vojne. Trda vezba. Cena \$1.10 s poštnino vred.

Zajedalo. Spisal Ivan Mo-lek. Povest iz došle skritega kosa življenja slovenskih delavcev v Ameriki. Trda vezba. Cena \$1.75 s poštnino vred.

Zakon biogenetije. Spisal Howard J. Moore, poslove-nil J. M. Zelo podučna knji-ga, ki tolmači mnoge natu-rne zakone in pokazuje, kako se splošni razvoj ponavlja pri posamezniku fizično in duševno. S slikami. Trda vezba. Cena \$1.50 s poštnino vred.

Zadnji dve knjigi, naroče-ni skupaj, dobite za tri do-larje. Vse štiri knjige za šest dolarjev. Vredne so!

Naročbe, s katerimi je po-slati denar, sprejema

KNJIŽEVNA MATICA, 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Na krvavih poljanah.

IVAN MATIČIČ.

(Dalje.)

Pogledali smo v grapo, kjer je bila 12. stot-nija. In ker se nam je zdelo tu varnejše in ni bi-lo še skoro nič razbitega, smo stekli po svoje ro-potije in jih prenesli semkaj. Vsi trije so mi po-magali, da sem uravnal nove zvezs s stotnjami in popravil staro a polkom. In tako smo imeli v ne-kaj urah zopet novo bataljonsko komando. Od polka so radovedno izpraševali, kaj se godi s ba-taljon. Odgovarjal sem, da je vse v najlep-šem redu, da smo vsi zdravi in veseli, le škoda, ker nimamo komandanta. Judež je vpil telefon: "Ali smo jim zribali figure Lahom, da so šli kot tavžent hudičevi! Pa pokadili smo za njimi, da bodo dali mir za vselej! Jaz sem zdaj bataljonski adjutant. Še jih bomo!"

Zavrtel se je na sredo grape, zavriakal, pri-dušil se, debelo pljunil, izvlekel iz žepa orglice in zaigral. In vsi smo se smejali.

Pod noč se je napad ponovil. Najsilnejši je bil pritisk zopet na levo krilo, ker so nam hoteli Italijani priti na vsak način v bok ali nam pasti v hrbet. Ta naskok je pa zdaj levo krilo vzdrža-lo in odbilo. Veliko je trpela tudi sredina, to je prvi bataljon, in pa naši levi sosedi, ki so že pre-pustili naskakovalec svoje jarke, a so jih v na-padu vrgli zopet iz njih.

Podpolkovnik se je vrnil s svojim štabom. Bil je vesel, ko nas je našel, da smo preselili je bil pritisk zopet na levo krilo, ker so nam hoteli Italijani priti na vsak način v bok ali nam pasti v hrbet. Ta naskok je pa zdaj levo krilo vzdrža-lo in odbilo. Veliko je trpela tudi sredina, to je prvi bataljon, in pa naši levi sosedi, ki so že pre-pustili naskakovalec svoje jarke, a so jih v na-padu vrgli zopet iz njih.

krivico, je najprej ispraisal prostate, nato pa ozmerjal častnika. Le ob hudem ognju si ni upal ni-ti na latrino.

Zvečer so Italijani v tretje napadli, a še moč-neje proti sredini; pri deveti, enajsti, tretji, četr-ti stotnji. Strašen je bil peklenški ogenj, ko so se razlile visoko v zrak rdeče rakete, nato zopet zelene, ki je razsvetljevala bengalska luč razgira-na, in z mrlič in ranjenih nasejano medpolje. Po-noči je bil še četrta in peti napad. Kako še vse bolj peklenški je ogenj ponoči, kako strašen, po-šasten, sama hudoba sika iz njega! Naše vrste so vzdržale. A mnogo smo imeli izgub ta sodnji dan in to noč. Proti jutru smo šteli izgube in grabili smo se za glavo.

V sedanjih naših grapi je bila izdobljena le jaz-bina, v kateri so se tlačili le Montjoje in dva čast-nika, vsi drugi smo se tiščali ob visoki, navpični steni in smo bili odvisni od milosti granate. Gorje še bi usekalo v grapo kaka težja! Zmlelo bi nas in razkosalo. Nešteto krat smo zamižali, stisnili glavč k steni in pridrževali sapo. . . Življenje je viselo na pajčevini. . . Ob takih trenutkih je Štor-pograbil puško in prišel paliti patrone v skalo. Pravil je, da si ne ve druge pomoči in da si s tem preganja težke misli.

Naslednji dan je bil prejšnjemu podoben. Ves dopoldan bobneč orkan, popoldne so se pri-čeli napadi pehote, ki je pritiskala zdaj vse bolj proti sredini in desnemu krilu. Drugi bataljon je bil ves razdejan; tam se ni mogla več razločiti situacija iz gostega dima. Vse zvezs do njega so bile raztrgane. Telefonska patrila od prvega ba-taljona je šla za žico k peti stotnji. Žico je po-pravila, a se ni več vrnila. Šla je za njo druga pa-trola. Ker se jima je zdelo sumljivo, da ni na na-klie nobenega odgovora, kljub temu da ni bila žica raztrgana, sta se previdno blizala komandi stotnije. Pokukala sta v jazbino in videla, kako so Italijani prisluškovali na aparatu. . . Zbežala sta nazaj in pretrgala žico. . .

Pod noč se je vrstil napad na napadom. Vedno nove trume so se usipale v medpolje in naskake-vale naše razsute okope. Ko so planili vanje, jih je navadno mnogo položilo orožje in bežali so v naše zaledje. . . Linija je bila na mnogih krajih predrta. Naše vrste so bile utrjene, razredčene, splašene. V njih ni bilo prav nič več odporne sile in priče so omahovale. . . Oslabeli so živi in močnani. Na mnogih krajih so bili Italijani go-spodarji naše linije. Ždeli so nekaj časa mirno v njej, a če niso dobili ojačenja, so pometali oro-žje od sebe in bežali v naše zaledje. . . Tudi njim se je zdelo že preneumno to blazno preganjanje in razbijanje.

Bilo je pozno zvečer. Telefonist Majenar, priden in miren mož, je šel na patrolo proti pol-ku in miren mož, je šel na patrolo proti polku že pod noč, a se še ni vrnil. Skrbelo me je in šel sem ga iskat. Ob žici sem hodil in klical. Blizu Korita hušne iza groblje, zatuli in abeži. Spoznam ga in planem za njim. Ko ga zagrabim, začne otepa-vati in kričati na vse grlo: "Ubili me hočejo — pusti me! Uuuu! — Pobiti me hočejo!"

(Dalje prihodnjič.)